

Huvudman

HÄRRYDA KOMMUN
kommun@harryda.se

Beslut

Datum 2026-01-30

Dnr SI 2025:10159

Sida **1 (14)**

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Båtsmansskolan i
Härryda kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Båtsmansskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Båtsmansskolan i Härryda kommun <i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom det granskade området.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Båtsmansskolan i Härryda kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att läroböcker används för att skapa sammanhang och överblick över de ämnen och arbetsområden som eleverna läser. Därutöver visar granskningen att det finns ett medvetet arbete gällande läroböcker som främjar progression i elevernas lärande.

I intervjuer med lärare framkommer att undervisningen utgår från läroböcker som används återkommande. I ämnen som till exempel matematik och engelska beskriver lärarna att läroböcker används regelbundet och utgör en central del av arbetet, bland annat i samband med arbete med uppgifter, träning och repetition. Lärarna beskriver att läroböckerna används för att strukturera undervisningen och ge eleverna en överblick över ämnets innehåll samt för att tydliggöra vad ett arbetsområde omfattar. Även i de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena framkommer att läroböcker används löpande under arbetsområden. Lärarna beskriver att undervisningen i de naturorienterade ämnena planeras gemensamt utifrån när olika ämnesområden ska behandlas under läsåret och att läroböckerna används för att hålla ihop undervisningens innehåll under dessa perioder. I de samhällsorienterade ämnena används läroböcker som kompletteras med annat material vid behov. Sammantaget beskriver lärarna att läroböcker används på ett medvetet och genomtänkt sätt för att skapa sammanhang och överblick i undervisningen. Lärarna beskriver vidare att läroböcker används löpande under läsåret och fungerar som ett stöd i elevernas fortsatta arbete med ämnesinnehållet, bland annat genom att eleverna återkommer till läroböckerna under arbetsområden i samband med repetition och fördjupning. Eleverna bekräftar i intervjuer att läroböckerna ger en samlad bild av innehållet i ett arbetsområde och gör det tydligare vad undervisningen omfattar. Eleverna beskriver att de kan använda läroböckerna för att orientera sig i ämnet och för att återvända till innehållet under arbetets gång.

Av intervjuer framgår även att läroböcker används som en del av undervisningen för att underlätta elevernas förståelse av ämnesinnehållet och skapa förutsättningar för att arbeta vidare med innehållet. I detta sammanhang framkommer att lärare på skolan arbetar aktivt med frågor om elevernas läsförmåga i samband med användningen av läroböcker. Lärarna beskriver att eleverna kommer till skolan med olika förutsättningar i sin läsning och att skolan därför arbetar med att stödja elevernas läsutveckling på flera sätt. I årskurs 7 involveras även vårdnadshavare i arbetet med att stötta elevernas läsning, och skolbibliotekarien beskriver att skolan arbetar för att uppmuntra till läsning både i skolan och i hemmen. Vidare beskriver lärarna att de övar elevernas läsning i samband med användningen av läroboken genom bland

annat undervisning i studieteknik och strategier för att ta sig an texter, exempelvis genom att arbeta med rubriker, struktur och innehåll. Lärarna uppger att resultaten från genomförda lästester har lett till ett mer aktivt arbete med hur eleverna tar till sig texter och fakta i läroböckerna. Läsning sker återkommande i alla ämnen, och lärarna beskriver att de arbetar med både faktatexter och skönlitterära texter för att utveckla elevernas läsförståelse. I vissa ämnen, såsom svenska och samhällsorienterade ämnen används skönlitterära böcker kopplade till teman som ett komplement till läroböckerna.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger ändamålsenliga instruktioner till eleverna hur de ska använda läroboken eller det andra läromedlet på lektionen.

I intervjuer med lärare framkommer att eleverna får instruktioner i hur de ska ta sig an lärobokstexter och hur de ska arbeta med innehållet. Lärarna beskriver att de arbetar med studieteknik kopplat till läroboken och att de går igenom hur eleverna ska angripa en text, exempelvis genom att uppmärksamma rubriker, struktur och centralt innehåll. Lärarna beskriver vidare att de tydliggör ämnesspecifika begrepp och nyckelord samt att de i samband med arbetet med läroboken gör sammanfattningar tillsammans med eleverna för att tydliggöra och repetera det viktigaste i texten. Eleverna bekräftar i intervjuer att lärarna ger tydliga instruktioner om hur läroböckerna ska användas i undervisningen. Eleverna beskriver att lärarna anger vilka sidor som ska läsas och vilka uppgifter som ska göras, ofta genom att skriva upp detta på tavlan, samt att lärarna inför prov informerar om vilka delar av läroboken som är aktuella. Eleverna beskriver även att lärarna ibland går igenom innehållet i läroboken tillsammans med dem eller läser delar av texten högt. Vidare beskriver eleverna att lärarna ger instruktioner även i hur andra läromedel ska användas, exempelvis genom muntliga genomgångar i början av nya arbetsområden och genom skriftliga planeringar som tydliggör vad eleverna ska arbeta med.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder nivåanpassade läroböcker vilket ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

I intervjuer med lärare framkommer att skolan använder olika läroböcker för att möta elevers skilda behov och förutsättningar. Lärarna beskriver att det finns möjlighet att använda alternativa texter, uppgifter och

kompletterande material i undervisningen, och att läroböcker används på ett varierande sätt beroende på elevgrupp och arbetsområde. Lärarna beskriver även att skolan har tillgång till digitala stöd, såsom inläsningstjänster, digitala verktyg för att förklara ämnesbegrepp och nyckelord samt digitala bibliotek med talböcker, vilket används för att underlätta för elever med exempelvis läsnedsättning. Vid behov köper skolan även in anpassade läromedel.

Vidare framkommer att lärare använder läroböcker för att möta både elever i behov av stödinsatser och elever som har kommit längre i sin kunskapsutveckling och behöver utmaningar. Exempelvis beskriver lärare i matematik att undervisningen utgår från samma innehåll men att uppgifter och läxor anpassas efter elevernas nivå. I naturorienterade ämnen beskriver lärarna att läroböckerna innehåller uppgifter som ger möjlighet till fördjupning och vidare arbete under lektionerna. Det samma gäller samhällsorienterade ämnen där det finns både grundläggande uppgifter och fördjupningsuppgifter som ger elever möjlighet att arbeta på olika nivåer, exempelvis inom områden som global handel. Eleverna bekräftar i intervjuer att det finns möjlighet till nivåanpassning. Eleverna beskriver att det i matematik finns uppgifter på olika nivåer och i vissa fall en enklare lärobok. I samhällsorienterade ämnen uppger eleverna att det finns både fördjupningssidor och enklare digitala versioner av vissa texter, och att några elever använder dessa utifrån behov.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker utanför lektionstid.

I intervjuer med lärare framkommer att vilka instruktioner eleverna får i samband med att de ska använda läroböcker utanför lektionstid beror på syftet med arbetet. Lärarna beskriver att när eleverna tar med sig läroböcker hem handlar det oftast om att repetera innehåll som redan behandlats i undervisningen. I samband med detta får eleverna instruktioner om vad de ska fokusera på i arbetet, exempelvis vilka begrepp eller delar av innehållet som är centrala inför ett prov. Vidare beskriver lärarna att instruktioner om arbete med läroböcker utanför lektionstid ofta ges via skolans digitala plattform och att innehållet först behandlas gemensamt under lektionstid innan eleverna arbetar vidare med läroboken på egen hand.

Eleverna bekräftar i intervjuer att de har tillgång till läroböcker även när de inte har undervisning och att de får ta hem läroböcker i alla ämnen. Eleverna beskriver att de ansvarar för att ta med sig böckerna till och från skolan och att lärarna vid behov, exempelvis inför omprov, ser till att

eleverna får tillgång till en lärobok även om exemplar saknas tillfälligt. Eleverna beskriver vidare att instruktioner inför hemuppgifter och prov oftast ges via skolans digitala plattform och att lärarna lägger ut planeringar där eleverna kan se vad som har gjorts och vad de ska arbeta vidare med, även om de har varit frånvarande.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker.

I intervjun med rektorn framkommer att rektorn har ansvar för att säkerställa att det finns avsatta medel för inköp av läroböcker som behövs i undervisningen. Rektorn beskriver att behov av läromedel fångas upp i dialog med lärarna och att inköp görs utifrån verksamhetens behov i olika ämnen och årskurser. Rektorn uppger vidare att skolan har arbetat med att rensa ut inaktuella läromedel och att nya läromedel köps in när behov identifieras. Av intervjun framgår att rektorn har en övergripande bild av vilka läroböcker som används på skolan och att rektorn fattar beslut om inköp för att säkerställa att eleverna har tillgång till ändamålsenliga läromedel. Rektorn beskriver att läromedelsfrågor är en återkommande del i skolans arbete och att rektorn verkar för att skapa förutsättningar när det gäller tillgång till läroböcker på skolenheten.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker som kan användas för att nå utbildningens mål.

Av intervjun med rektorn framgår att rektorn för en löpande dialog med lärarna om behov av läroböcker. Rektorn beskriver att lärarna, bland annat genom sina ämneslag, identifierar behov av nya eller kompletterande läromedel och att dessa behov lyfts till rektorn. Rektorn uppger att lärarnas erfarenheter och synpunkter ligger till grund för beslut om inköp av läroböcker. Vidare framkommer att när lärare ser brister eller avsaknad av innehåll i befintliga läromedel diskuteras detta i ämneslagen. Rektorn beskriver att sådana diskussioner kan leda till att läromedel kompletteras eller, vid behov, att nya läromedel köps in. Detta bekräftas i intervjuer med lärare, som beskriver att behov av förändringar eller kompletteringar av läromedel diskuteras i ämneslagen och förs vidare till rektorn för ställningstagande.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av läroböcker inom skolenheten, med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov.

Av intervjun med rektorn framgår att skolan har fört samtal om hur läroböcker ska användas i undervisningen. Rektorn beskriver att användningen varierar mellan ämnen, där läroböcker i exempelvis engelska, matematik och moderna språk används regelbundet, medan användningen i andra ämnen, såsom svenska, kan variera över tid och i vissa fall kompletteras eller ersättas av andra material. Rektorn betonar vikten av långsiktighet i användningen av läromedel och att lärarna behöver vara överens om valet, eftersom läroböcker utgör en investering som ska hålla över tid.

Vidare framgår att rektorn har gjort ett medvetet och gemensamt ställningstagande för skolenheten att använda läroböcker som huvudsakligt läromedel. Detta motiveras av elevernas olika förutsättningar och behov, bland annat att läroböcker bedöms underlätta fokus och ge bättre förutsättningar för elever att befästa sina kunskaper. Rektorn beskriver att tidigare erfarenheter av digitala läromedel visat att dessa inte i samma utsträckning har bidragit till att eleverna tillägnar sig kunskapsinnehållet, vilket har lett till att digitala resurser i stället används som ett komplement till de tryckta läroböckerna.

Rektorn beskriver även att läroböcker används som ett stöd för att strukturera och samla undervisningens innehåll samt för att ge eleverna möjlighet att repetera och fördjupa sina kunskaper i egen takt, exempelvis genom att kunna återvända till texter och förklaringar. I detta sammanhang framgår att arbete med studieteknik kopplas till användningen av läroböcker, i syfte att stödja elevernas lärande samt deras läsning och läsförståelse.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.

Av intervjun med rektorn framgår att utvärdering av läroböcker sker som en integrerad del av skolans arbete med att följa upp undervisningen. Rektorn beskriver att lärare regelbundet utvärderar tempo, omfång och innehåll i undervisningen i samband med att arbetsmoment avslutas, och

att detta sker flera gånger per termin i olika former, såsom skriftliga enskilda utvärderingar, gruppsamtal och enskilda samtal mellan lärare och elev.

Rektorn beskriver vidare att resultaten från dessa utvärderingar används i skolans fortsatta arbete. Exempelvis framgår att skolan, utifrån identifierade behov hos elever med svagare läsförmåga, har införskaffat kopieringsbara och förenklade versioner av läromedel i samtliga samhällsorienterade- och naturorienterande ämnen. Rektorn beskriver även att ämneslagen gemensamt analyserar elevers resultat och betyg och att brister eller avsaknad av innehåll i befintliga läromedel då kan leda till att undervisningen kompletteras eller att behov av nya läromedel lyfts till rektorn.

Vidare framgår att rektorn genomför återkommande elevintervjuer på klassnivå för att fånga elevernas upplevelser av undervisningen och arbetet i olika ämnen. Rektorn beskriver att dessa samtal utgör ytterligare underlag i skolans samlade arbete med att följa upp och utveckla användningen av läroböcker.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom de granskade områdena. Granskningen avslutas därmed.

På Skolinspektionens vägnar

X Ewa Mölleryd

Beslutsfattare

Signerat av: Ewa Mölleryd

X Jenny Bergman Westling

Föredragande

Signerat av: Jenny Bergman Westling

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Janette Örning Alm deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande²:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.³

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.⁴ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁵

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,

¹ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

² 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

³ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

⁴ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁶

⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Båtsmansskolan den 2 december 2025. Besöket genomfördes av utredarna Jenny Bergman Westling och Janette Örning Alm.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Härryda kommun med grundskola, årskurserna 7-9. På skolenheten går 180 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervjuer med lärare samt skolbibliotekarie.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	